

Kytice - Karel Jaromír Erben

Autor

Karel Jaromír Erben

- Díla

literárně-historický kontext

Autoři ve stejné době

Teoretická část

Literární druh a žánr

- Lyrickoepická skladba
- balada se znaky
 - pohádky (zlatý kolovrat)
 - pověsti (Věštkyně)
 - legendy (Záhořovo lože)
- forma je poezie

Téma a motiv

- Téma
 - balady mají vyhrocený děj
 - vyplívá z nějakého hrůzného činu, jehož se někdo dopustil

Kompoziční stavba

- členění
 - 13 balad
 - jedna s názvem kytice
 - kytice je stěžejní a ostatní na ní navazují jako květy
 - často psáno ve formě dialogů
 - díla jsou řazena tak, aby se zdrcadlově schodily s vlastnostmi (první s poslední, druhá s předposlední)
- **Kytice a Věštkyně** - naděje a víra v lepší budoucnost vlastencům
- **Polednice a Vodník** - Záporná role nadpřirozených postav
- **Svatební košile a Vrba** - Přeměna člověka
- **Zlatý korovrat a Záhořovo lože** - vina, pokání, konečné vykoupení
- **Štědrý den a Holoubek** - kontrasty, hají he štěstí se smutkem
- **Lilie** - 13 báseň, nikam se nehodí

Jazykové prostředky

- Básnické prostředky
 - anafora, metafora, inverze, epiteton, persofinikace, eufemismus, apostrofa
 - úsporný jazyk
 - neslovesné a krátké věty
 - přímá řeč
 - gnomický verš
 - rýmování a rytmiizace

Příběhová část

Charakteristika hlavních postav

Místo a doba

- Čas není určen
- často vesnice, les, jezero...

Děj

- **Kytice**
 - matka zemře, děti pláčou na hrobě
 - vtělí se do květiny mateřídoušky
 - Matka představuje vlast, děti národ
- **Poklad**
 - Vdova s dítětem jde na Velký pátek do kostela a cestou narazí na otevřenou skálu s poklady
 - Matka tak položí dítě a běží domů se stříbrem a pak se vrací a bere zlato

- Když se vrátí domu, poklad se změní na kámen a hlinu
 - Skála mezi tím zmizela s pokladem i dítětem
 - Další rok ve stejný den se skála otevře znovu
 - Matka bere dítě a poklad už jí nezajímá
- **Svatební košile**
 - Osamělá dívka se modlí k panně Marii a myslí na svého milého, co odešel do války a pro něhož tkala košile
 - Objeví se za oknem a nabádají, ať sním odejde
 - Dívka letí s ním
 - Cestou odhazuje modlicí knížky, růženec a křížek po matce
 - U hřbitova pochopí, co na ní chystá a lstí donutí upíra skočit přes zeď první
 - Schová se v márnici a přesvědčují se
 - kohout zakokrhá a je zachráněna
- **Polednice**
 - Dítě zlobí a neposlouchá matku
 - Vyhrožuje mu, že zavolá polednici
 - Polednice přijde a matka dítě brání
 - Otec vzápětí přijde a křísí matku
 - dítě je posmrtné
- **Zlatý kolovrat**
 - Pán zastaví v chaloupce a zamiluje se do prosté Dory
 - Nevlastní matka mu chce ale provdat druhou dceru
 - proto společně Doru zabijí a odeberou jí nohy, ruce a oči
 - Král nepozná rozdíl a vezme si druhou dceru
 - stařeček nachází tělo v lese a posílá své páže do zámku prodat zlatý kolovrat, přeslici a kuželíček za nohy, ruce a oči
 - Doru oživí
 - Kolovrátek prozradí celý příběh králi a matce a sestře udělá to samé
 - Doru si vezme
- **Štědrý den**
 - Dívka Marie a Hana v adventu předou len a jdou na jezero
 - když vysekají díru má se jim zjevit ženich
 - Haně se zjeví myslivec a Marii rakev a kostel
 - Do roka se Hana vdá a Marie zemře
 - další rok dívky nechtějí vědět budoucnost
- **Holoubek**
 - Mladá žena jde okolo hřbitova protože jí zemřel manžel
 - Potká nového muže a za měsíc vezme si ho
 - na hrobě manžela vyroste dub a tam sedá holub
 - Ten zpívá manželce, že ho otrávil
 - ta to neunesla a utopí se
- **Záhořovo lože**
 - Otec upsal syna d'áblu ten se vydává do pekla získat listinu zpět
 - cestou potká Záhoře, jehož ho chce zabít
 - domluví se, že ho nechá
 - když se vrátí chlapec, vypráví mu jaké je to v pekle
 - Za rok se chlapec vrací a vypráví, že satan nakázal pod pohrůzkou křížem vydat listinu, až při výhrůžce záhořovým ložem blánu vydal
 - Záhoř se zděsí a poutník mu poradí, aby se kál a modlil dokud se nevrátí
 - Za devadesát let se poutník vrací jako biskup se svým pomocníkem
 - chce se najíst, tak pošle učně z jabloně ale pařez to zakazuje
 - Biskupovi to nezakáže protože jablono vyrostla ze zaraženého kyje
 - Šťastně se shledá se Záhořem a promění se v holubice
- **Vodník**
 - Dcera jde prát prádlo do rybníka i přes nesouhlas matky
 - dostane se do vodníka světa a stává se jeho ženou
 - má sním syna, což je její jediná radost
 - Dcera přemluví vodníka aby se mohla rozloučit naposledy s matkou
 - Dovolí jí to ale nesmí se obejmout
 - Matka nechce dceru pustit
 - Vodník přijde, že chce večeři a ustlat
 - matka chce po vodníkovi dítě ale on mu utrhne hlavu
- **Vrba**
 - Paní se se proměňuje ve vrbu
 - Pán jde za babkou co mu řekne že se proměňuje ve vrbu
 - nelíbí se mu to a vrbu zkácí
 - Tím zemře jeho paní a ze syna je sirotek
 - nakonec z vrby udělá kolébku
 - z větví si chlapec dělá píšťalky a rozpráví s matkou
- **Lilie**
 - Dívka si nepřála být pohřbena na hřbitově ale v lese
 - na její hrobě vykvetla lilie, která v lidech vzbuzovala touhu
 - Místní pán ji našel a přesune ji do zahrady
 - lilie v noci chodí a bojí se světla
 - nabídne jí ochranu, když se za něj vdá
 - Pán musí do bode a opatrovníci určuje svoji matku
 - ta to nedodrží a když se vrací Pán, lilie a její dítě je mrtvé
 - matce přeje to samé
- **Dceřina Kletba**
 - Dívka říká, že zabila holoubátko, dítě
 - od žalu jí pomůže jen oprátka
 - proklíná svého milého a matku, že za to mohou oni
- **Věštkyňe**

- Skládá se z úryvků šesti lidových pověstí o české zemi
- O libuši co pošle pro přemysla oráče
- O Libuši, co věští o založení prahy
- O Karlu IV. a kolébce
- O kostelu se zlatým zvonem
- O tom, že lidi by měli sjednotit náboženství
- O pŕlce sochy, co potřebyje rozum a srdce aby jí bylo dobře